Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 1988–1989 Nr. 117 a

20 895 Wijziging van de Wet op de omzetbelasting 1968 (verlaging van het algemene tarief)

MEMORIE VAN ANTWOORD
Ontvangen 16 december 1988

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie vragen commentaar op de kritiek die in het «Vakstudie Nieuws» van 3 december 1988 wordt geleverd op het wetsvoorstel, met betrekking tot het landbouwforfait en de overgangsregeling voor onroerende goederen. Ter zake merk ik het volgende op.

In de desbetreffende aantekening gaat de annotator in op de wijze van afronding die wordt gevolgd bij de berekening van het landbouwforfait. Zoals de annotator in het «Vakstudie Nieuws» opmerkt kent de zesde richtlijn een landbouwforfait dat is gerelateerd aan prijzen exclusief omzetbelasting. De Nederlandse wet relateert het landbouwforfait echter aan prijzen inclusief omzetbelasting. Een voor Nederland – met toepassing van de in de zesde richtlijn gegeven regels – berekend forfait dient derhalve voor de Nederlandse wetstoepassing van prijzen exclusief omzetbelasting te worden omgerekend naar prijzen inclusief omzetbelasting. Het komt ons in die situatie onjuist voor eerstbedoeld forfait eerst af te ronden alvorens het forfait wordt omgerekend, zoals door bedoelde annotator wordt voorgesteld. In verband hiermee is een berekeningswijze gevolgd waarbij de afrondingsmarge die de zesde richtlijn toestaat in de berekening wordt meegenomen op basis van exclusiefprijzen.

De getroffen overgangsregeling voor onroerend goed is gebaseerd op het uitgangspunt van de zesde richtlijn, dat het tarief van toepassing is dat geldt op het tijdstip van het verschuldigd worden van de belasting, hetgeen bij vooruitbetalingen het tijdstip is waarop die betalingen worden ontvangen. Bij de in Nederland gebruikelijke bouwcontracten bestaat echter vaak ook de mogelijkheid overeengekomen vooruitbetalingen niet onmiddellijk te voldoen, maar op een later tijdstip en onder berekening van rente. Aangezien het minder juist voorkomt met betrekking tot de heffing van omzetbelasting onderscheid te maken tussen gevallen waarin van een dergelijke betalingsmodaliteit al dan niet gebruik wordt gemaakt, is er voor gekozen bedoelde gevallen gelijk te behandelen. Naar onze mening wordt deze handelwijze gedekt door de bepaling in de zesde richtlijn dat de Lid-Staten elke passende overgangsregeling mogen treffen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie merken op dat sinds de indiening van het wetsvoorstel nog weken lang is gediscussieerd over de vraag of de verlaging in verband met tegenvallende begrotingscijfers niet alsnog beperkt moest blijven tot 0,5% of 1%. De leden zien graag de argumenten pro en contra weergegeven. Wat heeft uiteindelijk de doorslag gegeven om geen wijzigingen in het voorstel aan te brengen vragen zij. Wij willen in dit verband de leden verwijzen naar onze uiteenzetting in de nota naar aanleiding van het eindverslag aan de Tweede Kamer, de bijdrage van de eerste ondergetekende aan het plenaire debat in de Tweede Kamer en het vervolg van deze memorie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie stellen dat met het voorstel vooral (ook) wordt beoogd koopkrachtbehoud te bereiken. Wij willen deze leden voorhouden dat het benadrukken van koopkrachtbehoud dat wij menen te kunnen afleiden uit het woord «vooral» in de vraagstelling van deze leden, voor rekening van deze leden komt. Wij hebben één en andermaal, te beginnen bij de Miljoenennota 1989, uiteengezet dat met de onderhavige verlaging van de b.t.w. verschillende doeleinden worden gediend te weten koopkrachtbehoud door middel van beperking van de prijsstijging, bestrijding van het zwarte circuit en een eerste stap met het oog op de harmonisatie van b.t.w.-tarieven in EG-verband.

Deze leden vragen zich af of, nu de verlaging al op 1 januari 1989 moet werken, het wel zal lukken de consument van de verlaging te laten profiteren en hoe wij ons voorstellen dat een en ander zal worden bereikt. Ten aanzien van de eerste vraag merken wij op dat het effect van de b.t.w.-verlaging pas op een bepaalde termijn geheel zichtbaar zal zijn. Ten aanzien van de tweede vraag merken wij op dat wij enerzijds een directe prijsdaling verwachten met name indien sprake is van grote aanschaffingen of een aparte vermelding van de b.t.w. op de rekening. Anderzijds verwachten wij dat prijsstijgingen die anders noodzakelijk zouden zijn worden voorkomen dan wel eerst later zullen worden doorgevoerd. In dezen vertrouwen wij op de marktkrachten waarbij de «aan de bel trekkende consument», zoals de leden dit noemen, er één van is.

Het lid van de S.G.P.-fractie vraagt in dit verband of er al een toezegging van het ministerie van Economische Zaken is ontvangen dat de ontwikkeling van de koopkracht en het prijsindexcijfer als gevolg van dit wetsvoorstel door de Economische Controledienst zal worden nagegaan. De tweede ondergetekende heeft aan het lid van de Tweede Kamer Van Dis bij de plenaire behandeling van het onderhavige wetsvoorstel de toezegging gedaan bij Economische Zaken na te gaan of er voor de Economische Controledienst een taak in dezen is weggelegd. Op 15 december is daartoe een brief naar Staatssecretaris Evenhuis van Economische Zaken verzonden. Een reactie op deze brief zien wij op korte termijn tegemoet.

Naar aanleiding van een vraag van de P.v.d.A.-fractie naar de budgettaire gevolgen van een aantal belastingenwetsvoorstellen verwijzen wij naar onderstaande tabel.

(niveaus, mln. gld.)	*1989*	*1990*	*structureel*
– verlaging tarief vennootschapsbelasting	– 1380	– 1800	– 1800
– verlaging vermogensaftrek tot nihil in de vennootschapsbelasting	+ 125	+ 395	+ 600
– verlaging algemene btw-tarief met 1,5% punt	– 2040	– 2450	– 2450
– minder dan evenredige aanpassng landbouwforfait	– 30	– 37,5	– 37,5
– overheveling voedings- en geneesmiddelen naar verlaagd btw-tarief en enkele andere tariefwijzigingen	– 490	– 594	– 594
verlaging landbouwforfait met 0,5% punt	– 85	– 100	– 100
– verhoging kostenforfait inkomsten uit vroegere arbeid (belastingderving)			
	– 3900	– 4586,5	– 4381,5

Voorts is met de wijzigingen van de tarieven in het kader van de voorstellen Oort een bedrag van structureel circa 4,1 mld gemoeid.

Deze leden vragen voorts of met argumenten kan worden aangegeven waarom de totale geplande verlaging van de staatsontvangsten verantwoord is, daarbij in aanmerking nemend
- de huidige en de te verwachten stand van de conjunctuur
- de economische situatie
- de omvang van het financieringstekort
- de stijgende rentelasten
- stijgende kosten in verband met milieubeheer
- de behoefte aan betere infrastructuur
- de verdere vergrijzing van de maatschappij
- de stijgende omvang van de staatsschuld (met daarbij de vraag hoeveel deze overigens bedraagt naar schatting per ultimo 1988, ultimo 1989, en ultimo 1990)

De leden van de PvdA betwijfelen kennelijk of een juiste prioriteitenafweging met betrekking tot de rijksbegroting en de staatsschuld heeft plaatsgevonden. Wij willen er nog eens op wijzen dat in de huidige situatie van de overheidsfinanciën niet alleen de uitgaven te hoog zijn maar ook de collectieve lastendruk. Te hoge lastendruk is schadelijk voor de economische ontwikkeling en, voorzover deze druk teveel afwijkt van die in andere voor ons relevante landen, plaatst ons land zich in een nadelige positie. Daarboven spelen de eerder genoemde argumenten als koopkrachtbehoud, tegengaan van het zwarte circuit en anticipatie op de b.t.w.-harmonisatie een rol.

De staatsschuld per ultimo 1988, 1989 en 1990 waarnaar deze leden informeren bedraagt respectievelijk 274, 297 en 318 mln.

Voorts vragen de leden van de P.v.d.A.-fractie of er geen reden is, juist nu het goed gaat met de Nederlandse economie, om een financiële buffer in te bouwen in de vorm van een lager financieringstekort?

Er is een aantal overwegingen geweest op grond waarvan het kabinet gemeend heeft een deel van de meevallende belastingontvangsten niet te moeten aanwenden voor een verdergaande tekortreduktie maar via verlaging van de belastingtarieven te moeten terug geven aan de belastingplichtigen. *Zo wordt op deze wijze niet alleen een bijdrage geleverd* aan de noodzakelijke vermindering van de collectieve lastendruk welke in internationaal opzicht nog steeds te hoog is, ook wordt mede bereikt dat koopkrachtachteruitgang wordt voorkomen. Bovendien was bij de voorbereiding van de Miljoenennota duidelijk geworden dat met behulp van de voorgestelde maatregelen de kabinetsdoelstellingen voor 1990 inzake het financieringstekort en collectieve lastendruk binnen bereik kwamen. Het kabinet is dan ook van mening dat het voorgestelde pakket maatregelen uit de Miljoenennota evenwichtig is.

De verwachting dat het tijdpad van de tekortreductie tot en met 1990 wordt gehaald, is mede voor het kabinet een overweging geweest om de extra belastingopbrengsten die voortvloeien uit de gunstiger wordende conjunctuur als compensatie aan te wenden voor de verminderende gasopbrengsten.

De leden van de P.v.d.A.-fractie en het lid van de S.G.P.-fractie vragen of de berekening kan worden overgelegd waaruit blijkt, dat de meevallers in de belasting voor circa 50% worden aangewend voor verlaging van het financieringstekort en voor circa 50% voor belastingverlagingen.

De totale belastingmeevaller voor 1989 genoemd in de Miljoenennota 1989 ten opzichte van de meerjarencijferbrief bedraag 11,4 mld. Hiervan is 5,3 mld. aangewend voor lastenverlichting; dit is ruwweg gesproken de helft. Het resterende bedrag van 6,1 mld (= 11,4 mld. -/- 5,3 mld.) is, zoals vermeld in de Miljoenennota op blz. 14, gebruikt om het financie-

ringstekort in 1989 op 6% NI te brengen. Het voor lastenverlichting aangewende bedrag van 5,3 mld. is opgebouwd uit 4,2 mld. conform tabel 2.1.1 van de Miljoenennota 1989 en 1,1 mld. als gevolg van de doorwerking van de in de Miljoenennota 1988 voorgestelde maatregelen.

Het lid van de S.G.P.-fractie wil vernemen in hoeverre door dit wetsvoorstel de stijging van de collectieve lastendruk die zou ontstaan, wordt teruggedraaid.

Het met de b.t.w.-verlaging gemoeide budgettaire beslag bedraagt 2,6 mld gulden in 1989 en 3,1 mld gulden in 1990. De collectieve lastendruk zal daardoor in 1989 ca. 0,7% lager uitkomen, terwijl in 1990, door het gehele pakket maatregelen zoals beschreven in de Miljoenennota 1989, stabilisatie van de collectieve lastendruk ten opzichte van het jaar 1986 binnen bereik kan komen.

De b.t.w.-verlaging, welke thans aan de orde is, heeft daarbij gunstige effecten op de prijzen en op de koopkracht. Bovendien hebben de wijzigingen tot gevolg, dat de collectieve lastendruk, die zonder die maatregelen in 1989 en 1990 boven het in het regeerakkoord voor 1990 vastgelegde niveau zou geraken, kan dalen, voor 1989 komt de lastendruk weliswaar nog iets boven de norm, maar voor 1990 komt stabilisatie ten opzichte van 1986 in zicht. Zoals ook in de nota naar aanleiding van het eindverslag betreffende de verlaging van het algemene b.t.w.-tarief aan de Tweede Kamer is gemeld, is het economische beeld ten aanzien van de jongste MEV-raming aanzienlijk bijgesteld. De internationale conjunctuur is, naar huidig inzicht, uitbundiger dan verwacht, en ook de binnenlandse conjunctuur is in positieve richting bijgesteld. Het gaat goed met de Nederlandse economie en de verwachting is dat deze gunstige ontwikkeling zich zal voortzetten in 1990. Weliswaar is het financieringstekort nog te hoog en groeit daardoor de staatsschuld nog (zie Miljoenennota 1989, blz. 68: eind 1988 bedraagt de staatsschuld 69% van het nationale inkomen, eind 1989 72% van het NI). Niettemin liggen, ook op basis van de (voorgestelde) belastingwijzigingen, de doelstellingen uit het regeerakkoord voor de collectieve druk en het financieringstekort binnen bereik.

Europese aspecten

Het verheugt ons dat de leden van de V.V.D.-fractie met instemming hebben kennis genomen van de voorgestelde verlaging van het algemene b.t.w.-tarief en de aan dit voorstel ten grondslag liggende argumentatie. Deze leden menen dat een tarief van 18,5% nog steeds te hoog is in internationaal verband.

In het kader van de Commissievoorstellen voor fiscale harmonisatie binnen de Europese Gemeenschap is een algemeen b.t.w.-tarief van 18,5% inderdaad nog aan de hoge kant, zij het al minder extreem dan 20%. Wij zijn van mening dat een ver gaande mate van harmonisatie van de indirecte belastingen een noodzakelijke voorwaarde is voor opheffing van de fiscale grenzen binnen Europa. Daarbij zullen vooral voor het algemene b.t.w.-tarief de verschillen tussen de Lid-Staten moeten worden verminderd. De voorstellen van de Europese Commissie op dit punt vinden wij niet voldoende. De Europese Commissie stelt voor het algemene b.t.w.-tarief tussen de Lid-Staten te doen variëren van 14% tot 20%. Tariefverschillen van deze omvang zullen, naar wij menen, gemakkelijk aanleiding geven tot handelsverlegging, concurrentieverstoring en belastingontwijking ten koste van de positie van ondernemers/leveranciers en van de schatkist, in de Lid-Staten met de hoogste tarieven. Om deze negatieve effecten te vermijden zullen de tariefverschillen tussen de Lid-Staten veel kleiner moeten zijn. Wij stellen ons op het standpunt dat deze verschillen, de maximaal toegestane bandbreedte, niet groter mogen zijn dan 2%-punten.

Met de thans voorgestelde tariefverlaging hebben wij een stap gezet naar het middel van de door de Commissie voorgestelde bandbreedte voor het algemene tarief. Wij stellen daarbij nadrukkelijk dat ook van andere Lid-Staten mag worden verwacht dat zij bereid zijn hun b.t.w.-tarieven in het kader van de fiscale harmonisatie aan te passen. De onderlinge toenadering van tarieven zal van twee kanten moeten komen. Het kan niet zo zijn dat alleen de Lid-Staten met de hoogste tarieven hun tarieven in neerwaartse zin moeten bijstellen, ook de Lid-Staten met de laagste tarieven zullen hun tarieven moeten bijstellen.

Daarmee mag echter niet worden uitgesloten dat wij in de toekomst nog een tweede stap, een verdere verlaging van het algemene b.t.w.-tarief, zullen moeten zetten ten einde een smalle bandbreedte te bereiken. Een in dit verband door het lid van de S.G.P.-fractie gestelde vraag beantwoorden wij dan ook bevestigend.

Inwerkingtreding

De leden van de P.v.d.A.-fractie en van de V.V.D.-fractie wijzen op de korte periode die ligt tussen de datum waarop de besluitvorming over het onderhavige wetsvoorstel zal zijn afgerond en de datum van inwerkingtreding. Deze leden wijzen daarbij op de problemen die voor het bedrijfsleven kunnen ontstaan bij het tijdig verwerken van de tariefverlaging in de prijzen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen of het uit dien hoofde niet beter zou zijn de voorgestelde wijziging later te doen ingaan dan op 1 januari 1989. Wij beantwoorden die vraag ontkennend. Het is immers zo dat in veel gevallen per 1 januari aanpassing van prijzen plaatsvindt, ook indien er geen sprake is van wijziging in de b.t.w.-tarieven. Als de onderhavige tariefwijziging nu zou worden uitgesteld, zouden de ondernemers in een korte periode twee maal worden geconfronteerd met de omprijzingsproblematiek. Bovendien menen wij, dat grote delen van het bedrijfsleven geen dienst zou worden bewezen, indien thans nog zou worden besloten de tariefwijziging later dan 1 januari 1989 te doen ingaan. Naar ons bekend is hebben vele ondernemers reeds geanticipeerd op de tariefverlaging per 1 januari 1989 zowel bij voorbeeld bij het aanpassen van computerapparatuur als bij het laten drukken van prijscouranten en dergelijke.

Deze leden vragen voorts waarom het wetsvoorstel niet eerder is ingediend, zodat de parlementaire besluitvorming tijdiger had kunnen plaatsvinden. In dit verband wijzen wij erop dat, gegeven het tijdstip waarop de besluitvorming in het Kabinet over het onderhavige voorstel kon worden afgerond, eerdere indiening niet mogelijk was.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen, welke termijn zou moeten liggen tussen de parlementaire goedkeuring en de datum van inwerkingtreding om aan de verlangens van het bedrijfsleven tegemoet te komen. Hierover merken wij op dat het bedrijfsleven over het algemeen de voorkeur geeft aan een voorbereidingstermijn van drie maanden. In de onderhavige situatie hecht men thans echter sterk – zo is ons te kennen gegeven – aan een inwerkingtreding per 1 januari 1989.

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding

De Staatssecretaris van Financiën,
H. E. Koning